

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11890

Tarih : 14.05.2025

10/2733

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin üzerinde kurulduğu coğrafya bio-kültürel çeşitliliğin zengin olduğu bir coğrafya olmasına rağmen yanlış politikalar neticesinde anadilleri ciddi bir zarar görmüştür. Ortadoğu'da konuşulan diller arasında 4'üncü ve Türkiye'de en çok konuşulan 2'nci dil olmasına rağmen Kürtçe de bundan etkilenmiştir. Uzak geçmişte Kürtçenin (Kurmancca, Zazaca) tamamen yasaklanması ile yakın geçmişte Kürtçe birçok basın-yayın kuruluşunun kapatılması ciddi bir tahribat yaratmıştır. 15 Mayıs Kürt Dil Bayramı'nın kutlandığı bugünlerde anadilinin korunması ve yaygınlaştırılması noktasında eksiklikler dile getirilmekte, anadilinde eğitim ve dile statü talepleri ifade edilmektedir. Özellikle Kürt sorununun çözümünde önemli bir kilometre taşı olan Kürtçeye yönelik adımların da kritik önemde olacağı unutulmamalıdır. Bu sebeple geçmişten günümüze Kürtçeye yönelik uygulanagelen politikaların yarattığı tahribatın araştırılarak dilin korunması ve geliştirilmesinde alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Gülcan KAÇMAZ SAYYİĞİT
Van Milletvekili

GEREKÇE

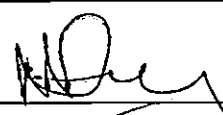
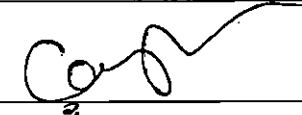
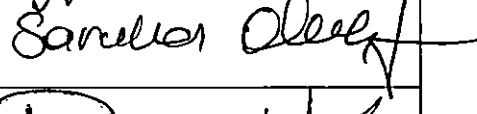
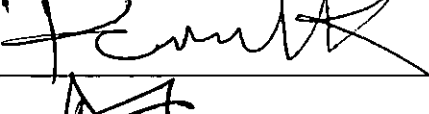
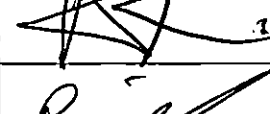
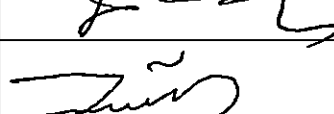
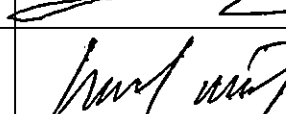
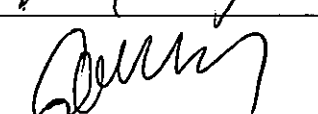
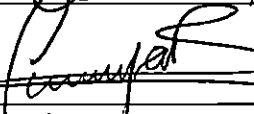
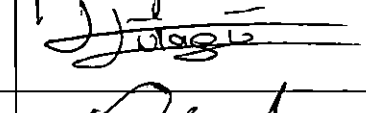
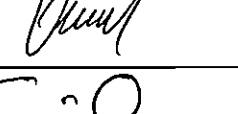
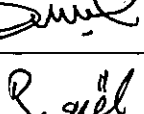
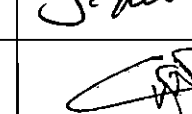
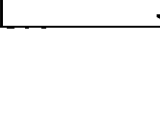
Türkiye Cumhuriyeti uygarlıklar beşiği olarak ifade edilen bir coğrafyada kurulurken barındırdığı kültürel ve inançsal çeşitlilik açısından bir halklar bahçesi olagelmıştır. Kürtler (Kurmanç, Zaza) de diğer halklarla birlikte ülkemizde tarihsel ve kültürel mirasın hem üreticisi hem de taşıyıcısı bir halktır. Bugün Kürtlerin ekseriyeti Türkiye sınırları içinde yaşarken Suriye, Irak ve İran başta olmak üzere Kırgızistan ile Kazakistan'tan Japonya ile Avrupa Birliği ülkelerine kadar birçok yerde Kürt mevcudiyeti söz konusudur. Bu sebeple ülkemizde Kürtlerin varlığının 20-25 milyon olduğu tahmin edilirken toplam nüfusunun 50 milyon civarında olduğu muhtelif kaynaklarca belirtilmektedir. Buna rağmen Kürt halkının geçmişte maruz kaldığı kimi politikalardan ötürü, dilsel boyutu başta olmak üzere ciddi sosyo-kültürel ve ekonomik bir tahribat söz konusudur.

Kürt dili (Kurmanca, Zazaca) üzerindeki baskılar ve yasaklar, anadilinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını ciddi bir şekilde sekteye uğratmıştır. Özellikle anadiline yönelik yasal ve Anayasal bir koruma şemsiyesinin sağlanmaması ve çocukların anadiliyle etkileşim olanaklarının geliştirilmemesi ile dil kaybının kuşaktan kuşağa arttığı görülmektedir. Her ne kadar okullarda sınırlı olması kaydıyla seçmeli Kürtçe dersler verilse de bunun bir randıman almadığı da geline nokta anlaşılmaktadır. Öncelikle anadili Kürtçe olan öğrencilere derslerin seçmeli olarak okutulması bir paradoks oluştururken öğretmen atamalarındaki yetersizlik, dersin seçilmesinde yaşanan istikrarsızlık ve okullardaki teknik eksikliklerle birlikte seçmeli dil dersleri fiilen işlevsizleşmiştir.

Her ne kadar Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Türkiye'yi somut olmayan kültürel miras konusunda zengin bir ülke olarak varsaysa da bunun gereklilikleri yerine getirilmemiştir. Çünkü kültürel mirası oluşturan diğer halkların sahip olduğu bilgi, beceri ve uygulamalara ilişkin özgün çalışmalar yapılmazken dil varlığı ile kültürel çeşitliliği güvence altına alacak bir koruma şemsiyesi açılmamıştır. Buna karşın Kürtçenin tamamen yasaklandığı dönemler yaşanmış, coğrafi yer adlarında değişikliğe gidilmiş ve birçok kültürel çalışma yasaklanmıştır. 2000'li yıllarda yaşanan olumlu gelişmeler ise 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL ile birlikte Kürtçe yayınlanan birçok gazete, dergi, TV ile dil çalışmaları yapan kurumların kapatılmasıyla ciddi şekilde zarar görmüştür.

UNESCO, güncellediği "Tehlike Altındaki Diller Atlası"nda Türkiye'de 15 dilin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu altını çizmektedir. Öyle ki Kapadokya Yunancası, Ubıhça ve Mlahso "ölmüş diller" kategorisine girerken Kürtçenin Zazaca lehçesi "yok olma tehlikesi altında" olarak işaretlenmiştir. Öyle ki Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi'nin 28 Ocak – 11 Şubat 2025 tarihleri arasında 22 ilde anadiline ilişkin yaptığı saha araştırması da bunu ortaya koymaktadır. Araştırma, 11 yaş altı her 5 çocuktan 1'inin dahi artık anadilini sıklıkla konuşmadığını ortaya koyarken yaş küçüldükçe anadilini konuşanların oranının azaldığı görülmektedir. Yine eğitimde veya kursta anadilini öğrenme imkânı bulan çocuk oranının sadece %17,7 olduğu da tespit edilirken katılımcıların %65'i anadilinde eğitim / Kürtçenin eğitim dili olmaması sebebiyle yeterince konuşamadığını belirtmiştir. Bu tablodan ötürü, araştırmada Kürtçe anadilinde eğitim / Kürtçenin korunması talebi %97,8 ile çok net bir talep olarak ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak; Kürt halkının anadili talebinin güncel ve güçlü olduğu görülürken 15 Mayıs Kürt Dil Bayramı coşkuyla karşılanmaktadır. Çünkü 15 Mayıs, Kürt dilinin standardizasyonunda önemli bir yer tutan Hawar dergisinin 1932 yılında çıktığı gündür. Bu sebeple Kürt Dil Bayramı'nın kutlandığı bugünlerde Kürtlerin dil ve benlik kaygılarının giderilmesi dev ve sorumluluğu güncelliğini korumaktadır. Bilindiği zere Kürtçeye yönelik politikalar, Kürt sorununu üreten en kritik sebeplerin başında gelmektedir. Dolayısıyla Kürt sorunu bir yönüyle Kürtçe sorunu olarak büyüyüp gelişirken gelinen aşamada Kürtçeye yönelik atılacak her adımın halkları birbirine yakınlılaştıracağı apaçıktır. Bunun için bugüne kadar Kürtçenin zarar gördüğü veya gelişmesine ket vuran sebeplerin araştırılması, gereken yasal adımların atılması ülkemiz için yararlı olacağı gibi Kürt sorununun çözümünde somut bir ilerleme sağlayacağı ve ortak coğrafyamızda bir ortak yaşam bilincinin gelişmesine katkı sunacağı ortadadır.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	